POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 95 • Maribor, torek, dne 20. avgusta 1940 • Leto XV

Novi red v Evropi mora biti za vse

Kakšno mnenje imamo glede novega reda v Evropi, smo že povedali. — Če kratko to mnenje ponovimo, moremo povedati o tem geslu ali embriju, da ga je prinesla s seboj družabna kriza, in sicer naslednje:

Nastalo je na eni strani kup bogastva, na drugi strani kup beraštva. Koncentriranega velikega kapitala ne more dovoli obrestovati niti najhujša eksploatacija delavcev več. Isti tudi ne more nuditi delovnim slojem eksistenco. Nastala sta dva pola, ločena pola, ki oba iščeta izhod iz krize. Kapital svojo rentabilnost, delovni narod svojo eksistenco. In v tem stadiju krize postaja boj za eksistenco moralno močnejši.

Zato kapital išče, kako bi pariral to moralno premoč, rešil sam sebe in omilil ali zadušil klic po socialni eksistenci med delovnim narodom.

Pravijo, da so vojni in politični dogodki vzrok temu naglemu pojavu. To je le toliko resnično, da so današnje sile geslo o novem redu, ki je bilo že davno popularno, izrabile in popolnoma po svoje prikrojile. Napovedani novi red ima precej drugačne namene in načrte kakor socialistični, ki hoče zajamčiti vsemu človeštvu, tudi posamezniku, družabne pravice in dolžnosti.

Ni sicer mogoče prerokovati, kakšen bi bil napovedani novi red, ker razvoj lahko prinese marsikaj drugačnega, kakor je prvotno mišljeno. Vendar se nam zdi potrebno, da navedemo glavne teze tega novega reda.

Prva zahteva novega reda je disciplina in organizacija gospodarstva po načrtu, in sicer dirigirano gospodarstvo, v katerem odloča gospodarstvo, oziroma njegovi voditelji. Oni, ki delajo, nimajo besede, marveč morajo disciplinirano služiti interesom gospodarstva ter zapostaviti svoje interese. Javnopravno funkcijo bi imelo gospodarstvo, delo, tako ročno, kakor duševno, pa ne sme biti le sredstvo za pridobivanje, temveč tudi dolžnost do skupnosti, gospodarstva namreč. Kdor bo posvetil svoje sile skupnosti, bo smel zathevati kot protiuslugo zaščito.

Po novem redu zlata veljava ne bo več podlaga. Nadomestila bo zlato podlago delovna in produktivna sposobnost naroda. Produktivna nadvrednost torej ostane in bo šla v dobro — gospodarstva.

Namesto svobodne trgovine naj se uvede kompenzacijska trgovina, to je, zamenjava blaga. Svetovni trg bi s tem prenehal. Gospodarstva bi bila zaokrožena na gospodarska območja posameznih narodov. Ta problem v tem smislu absolutno ni izvedljiv, ker napredek sili, da postane ves svet ena sama med seboj povezana socialna edinica.

Nekako tako je te teze z daljšimi pojasnili nanizal glavni tajnik Združenja trgovcev dr. St. Bogat v Zagrebu. — Avtor sam priznava, da se bližajo izpremembe, ni pa mogoče vedeti, kakšno pot jim bo zarisal razvoj.

Iz celotnega načrta je razvidno eno dejstvo. To dejstvo je, da se gospodarstvo ali kapital bori za svojo rešitev in za svojo ohranitev. To potrjuje stališče, da naj postane gospodarstvo ali kapital subjekt socialnega življenja, katerega interesom se morajo žrtvovati vse politične in socialne pravice ljudi, ki niso gospodarji. To je povedano zlasti s tem, da mora delo disciplinirano služiti gospodarstvu.

Iz teh podatkov in mnenj je razvidno, da ima novi red namen popolnoma odpraviti individualne pravice delovnih ljudi. Taki pa niso naši nazori o novem redu. Tudi mi zahtevamo nov red. Ali v tem novem redu moramo dobiti pravice in dolžnosti vsi, vsi delovni ljudje, ker je delo dolžnost. Vse pravice: politične in socialne, ker bo človeška družba šele takrat socialna, ko bodo imeli vsi ljudje enake pravice in dolžnosti. — Napovedovani načrti pa teh pravic in dolžnosti ne nudijo pravično.

Napoved popolne nemške blokade angleškega otočja

Nemčija bo napadla vsako ladjo v vojnem področju

Po poročilu »Ass. Press« je nemška vlada dne 17. t. m. napovedala popolno blokado angleškega otočja. Ta ukrep Nemčije je bil sporočen vsem nevtralnim državam. Ladje nevtralnih držav, ki bi skušale pluti proti Angliji ali iz nje, bo nemška vojna sila napadla in uničila. — Vsi dohodi do Anglije se smatrajo kot vojno področje.

Uradno poročilo, ki ga je objavil DNB pravi, da je Velika Britanija od začetka vojne dalje vedno bolj kršila določbe mednarodnega prava o pomorskem vojskovanju. Vse življenjske potrebščine je proglasila za tihotapsko blago. Kakor v svetovni vojni, naj bi bile torej tudi sedaj prizadete nemške žene in otroci. Vsako blago nemškega izvora, ki so ga izvažali iz Nemčije, čeprav je bilo v posesti nevtralcev, je proglasila za blago, ki spada pod kontrabando.

Nemčija je na te angleške ukrepe odgovorila na ta način, da je najprej premestila vso trgovino proti vzhodu in znatno pomnožila svoj uvoz iz evropskih in azijskih držav. Potopila je doslej za 5 milijonov ton ladij, ki so bile na razpolago angleški mornarici, ter poškodovala za poldrugi milijon ton trgovskih ladij. Skupaj je bilo torej uničenih 6 in pol milijona ton angleškega brodovja.

Ko je Angliia spoznala, da njen način pomorskega vojskovanja ni uspešen, se je polastila trgovskega brodovja Norveške, Danske, Holandije, Belgije in Francije z namenom, da pokrije in nadomesti svoje izgube. Anglija si na vse mogoče načine prizadeva, da bi vse nevtralne države spravila pod svoje nadzorstvo. Prisilila je nevtralne ladje, da pristajajo v angleških kontrolnih pristaniščih, poleg tega pa zadržuje tuje ladje, kakor n. pr. japonske in ruske v svojih pristaniščih.

Nemška vlada je sklenila vrniti sovražniku milo za drago in bo vse svoje vojaške sile uporabila proti plovbi okoli Anglije in sicer pravtako brezobzirno, kakor Angleži. Danes ni več Nemčija obkoljena, temveč britansko otočje. Namesto neuspele angleške blokade, lakote nemških žena in otrok, bo zdaj Nemčija izvajala napovedano totalno blokado Anglije.

Nemška letala bodo napadla vsako ladjo, vrhu tega pa so ob vseh angleških obalah položene mine.

Kaj pravijo v Angliji?

Angleška vlada je, kakor poroča Reuter izjavila, da je Nemčija že sedaj skušala z napadi na nevtralne ladje blokirati Anglijo. Uspeh te akcije pa je bil nasproten in so nevtralne ladje vedno bolj plule v angleških konvojih, kjer so se čutile najboli varne. Službena objava nemške blokade proti Angliji torej ne bo ničesar spremenila na sedanjem stanju. Poleg svojega brodovja ima Anglija sedaj na razpolago še 90 odst. nizozemskih, 83 odst. belgijskih, 82 odst. norveških in 60 odst. danskih trgovinskih ladij.

Po izjavi admiralitete pa so bila te dni položena nova minska polja ob angleškem Kanalu in Biskajskem zalivu. Vse tuje ladje morajo zaprositi poprej za navodila v angleških lukah oziroma pri angleških konzulatih v inozemstvu, ker plovejo sicer v teh predelih na lastno odgovornost.

Sporazuma med Madžarsko in Romunijo ne bo

Romunska vlada je odklonila madžarske zahteve.

Pretekli teden sta se sestala v Turn Severinu ob Donavi madžarska in romunska delegacija k začetnim pogajanjem glede nove razmejitve med obema državama. — Madžarska delegacija je ob tej priliki izročila svoje predloge romunskim delegatom, ki so jih takoj nato dostavili vladi v Bukarešti. Dne 17. avgusta se je sestal kronski svet v Bukarešti, ki je po proučitvi madžarskih zahtev sklenil sporočiti madžarski vladi, da je razprava na podlagi teh zahtev nemogoča.

Madžarska je baje zahtevala 65.000 kvadratnih kilometrov ozemlja s skupno 3.7 milijona prebivalcev, t. j. več kot polovico Transsilvanije oz. nove Romunije.

Zaenkrat še ni znano, ali se bodo pogajanja med obema državama sedaj sploh še nadaljevala in na kakšni podlagi.

Zanimivo bo izvedeti, kako so sprejeli vest o odklonitvi madžarskih zahtev od strani Romunije v Rimu in Berlinu.

Napetost med Grčijo in Italijo

Napovedujejo velike italijanske zahteve napram Grčiji.

Rimski tisk se še vedno obširno bavi z italijansko-grškim sporom in ostro napada grško vlado, katera se baje še vedno zanaša na angleško pomoč.

Medtem je grška vlada odločno zanikala vesti, ki so se razširile v tujini, da so neznana letala napadla grško mornarico in da je Grčija odredila mobilizacijo. Po drugih poročilih je grška vlada odredila, da se morajo vse grške ladje vrniti v domače luke.

Sofijski listi pravtako obširno pišejo o italijansko-grškem sporu, ki se po teh poročilih vedno huje zaostruje. Italijanske zahteve napram Grčiji bodo baje velike in se s tem v zvezi navaja, da bosta Italija in Nemčija zahtevali revizijo grških mej v korist Albanije, Bolgariji bi pa morala Grčija odstopiti del Tracije in se odreči garancijam, ki jih je prejela od Anglije ter gospodarsko in politično priključiti osi Rim-Berlin.

Po poročilu Reuterja so prekinjene vse telefonske zveze med Grčijo in Italijo; grška vojska pa je v stalni pripravljenosti. V ostalem pa je torpediranje grške križarke »Helli« izzvalo v Grčiji splošno vznemirjenje, vendar pa o kakem paničnem razpoloženju ni govora in vlada v državi red in mir.

Turčija budno na straži

Po vesteh iz Ankare v Turčiji pazno zasledujejo razvoj italijansko-grškega spora, ker smatrajo, da je spor zelo resnega značaja. Turčija je budno na straži, ker bi v eventuelni vojni med Grčijo in Italijo ne mogla ostati nevtralna.

Novo tovarno za tanke je pričela graditi tv. Chrysler v Ameriki. Tovarna je prejela naročilo, da izgotovi 1000 tankov po 25 ton za 8 in pol milijonov funtov.

Italija grozi Švici

Po rimskih vesteh so angleška letala že drugič preletela švicarsko ozemlje in od tam prešla na severno italijanska mesta in jih bombardirala. S tem v zvezi opozarjajo italijanski listi, da Italija ne bo dolgo trpela kršitve švicarske nevtralnosti po tujih letalih in ji ne bo drugega preostajalo, kakor da vojni spopad razširi na švicarsko ozemlje. Italija bo zahtevala v zaščito severno-italijanskih pokrajin, da ji Švica dovoli postaviti protiletalske baterije na njenem ozemlju.

Švicarski protest v Londonu.

Švicarski poslanik v Londonu je izročil angleški vladi protestno noto zaradi kršenja nevtralnosti Švice. V tej noti se navaja, da so angleška letala v noči na 14. in 16. t. m. preletela švicarsko ozemlje. Švicarska vojska bo odslej streljala na vsako letalo, ki se bo pojavilo nad Švico.

Obrambno sodelovanje Anglije in Amerike

V Odenburgu sta se dne 17. t. m. sestala Roosewelt in predsednik kanadske vlade Mackenzie King. Splošno se smatra, da sta državnika ob tej priliki razpravljala o obrambnem sodelovanju Zedinjenih držav in Anglije ter o vprašanju ameriških oporišč na nekaterih angleških otokih.

Japonci bodo napadli francosko Indokino

Pred Indokino je zbranih 100 japonskih vojnih ladij.

Sovjetski tisk poroča, da je Japonska zbrala na obalih francoske Indokine okrog 100 vojnih ladij, več japonskih vojnih ladij pa je zasidranih v okolici otoka Hainana. Japonska namerava v kratkem napasti s svojim vojnim brodovjem francosko Indokino, ker se na tem ozemlju nahaja sedaj mnogo vojnega materijala za Kitajsko.

Po prvem velikem napadu nemških letal zatišje

Nemška letala so zopet bombardirala nekatere kraje v Angliji, angleška pa nemške.

Pretekli četrtek, dne 15. avgusta, je bil velik ofenzivni nemški zračni napad na Anglijo, v katerem je sodelovalo nad 1000 nemških letal. O datumu 15. avgusta se je že dalj časa govorilo kot o nekem zelo pomembnem razdobju v tej vojni. Pokazalo se je, da govorice o tem niso bile brez podlage, čeprav so bile pretirane.

Angleški vojni minister Eden, ki je govoril o tem nemškem napadu v radiu, je izjavil, da so na ta dan Nemci poskusili odločilno ofenzivo proti Angliji, ki pa se ni posrečila. S tem, da je tudi nemška namera, končati vojno v tem poletju, preprečena.

Nemci nasprotno izjavljajo, da je ta njih prvi ofenzivni sunek proti Angliji samo uvod v velike ofenzivne podvige. Italijani pa pristavljajo, da je to samo senca onih velikih letalskih sil, ki jih lahko Nemčija pošlje nad Anglijo.

Mnogo se govori o tem, kdaj je najbolj prikladen čas za napad na Anglijo. Eni pravijo, da poleti, ko ni megle, drugi pa, da jeseni in pozimi, ko je megla.

Ako upoštevamo nemški proglas o blokadi Angliie, pridemo res do zaključka, da vojna v tem letu ne bo končana, to je točno tudi stremljenje Angležev.

Nemška vojna poročila od 16., 17. in 18. avgusta govore o številnih bombnih napadih na središča angleške industrije. Po nemških poročilih so Angleži bombardirali tudi nemška mesta, med njimi mesto Weimar, kjer da so bombe domala pogodile Goethejevo rojstno hišo.

Angleži poročajo, da so z bombami pogodili veliko tovarno za proizvodnjo umetnega bencina, takozvane Leuna-Werke pri Leipzigu, kjer so nastali ogromni požari. Nadalje napovedujejo v svojih poročilih, da bodo poleti angleških letal nad nemško ozemlje čim daljši, čim daljše bodo postajale noči.

Nemci so zadnje čase povzročili nekaj zmede v raznih krajih Anglije, ker so iz letal spuščali prazna padala in so ljudje, ko so našli padala, mislili, da so se spustili tudi padalci.

V poročilih obeh taborov najdemo številke o sestreljenih letalih, Nemci trdijo, da je razmerje 4 : 1 v njihovo korist, Angleži pa trdijo obratno.

Ponovni napadi na London

Reuter poroča: Tekom nedelje, dne 18. avgusta, so bili izvedeni zopet trije letalski napadi na London in njegovo okolico. Prvi je bil izveden v zgodnjih popoldanskih urah, poslednji pa šele v poznih nočnih urah. Večina letal ni dosegla svojega cilja, ker so bila od angleških lovcev pregnana. V teh bojih so izgubili Nemci 140 letal. Tekom 18. t. m. pa so angleška letala izvršila večje letalske napade na 26 letališč in luk ležečih na francoski in belgijski obali. Največji napad je bil izvršen na boulognsko pristanišče, kjer so bile napadene v luki trgovinske in vojne ladje ter vodna letala. Bombe so povzročile znatno škodo in je nastal v pristanišču velik požar, ki se je naglo širil.

Boji v angleški Somaliji

Za pristanišče Berbero

Vrhovno poveljstvo v Kairu v svojem komunikeju poroča o velikih bojih, ki se vrše okoli Berbere. Angleška letala so prizadejala sovražniku težke izgube. Sestrelili so 11 velikih italijanskih bombnikov. Od vstopa Italije v vojno znašajo italijanske izgube letal 191, angleške pa 71. Italijani pa pravijo, da so izgubili samo 41 letal. Po nepotrjenih vesteh so Italijani že zasedli Berbero.

Strankarski problemi Srbov

Organ dr. Laze Markovića »Delo« smatra, da se more normalno politično življenje razviti pod pogojem, da tudi Srbi ustanove eno veliko stranko ob naslonitvi na ljudske množice. V zadnjem uvodniku tega lista se pledira za združenje radikalov v eno enotno stranko. Gre tako daleč, da smatra, da je neobhodno potrebno pred kakršnimikoli reformami in pred raziskovanjem kakršnih koli idej o novi politični organizaciji, rešiti to vprašanje.

„Delavska Politika" ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnai naročnino takoj!

Velika parada sovj. vojske

V navzočnosti Stalina in Vorošilova se je vršila velika parada rdeče vojske, na kateri so sodelovali najmodernejši ruski bombniki. Moskovski časopisi prinašajo članke, v katerih opozarjajo na stalno vojaško pripravljenost rdeče armade ter da je blizu čas, ko bo Rusija postala najmočnejša letalska velesila sveta.

Obletnica smrti D. Lapčevića

Te dni je minilo leto dni po smrti s. Dragiše Lapčevića. V »Radničkih novinah« je s. Milorad Belić poudaril veliki pomen njegovega delovanja za jugoslovanski delavski razred. Mi se spominu na srbskega agilnega pobornika socializma z vsem srcem pridružujemo!

Doma in po svetu

Naša vlada bo razpisala notranje posojilo. Minister pravde dr. Marković je te dni v nekem govoru v Bijelini med drugim dejal, da napovedane socialne reforme ne bodo imele revolucionarnega značaja. Vlada pa namerava razpisati veliko notranje posojilo, ki bi se moralo porabiti izključno v produktivne svrhe, da bo tako omogočena zaposlitev vsakomur, ki je voljan delati.

Parcelacija SUZORja je postala že objekt »trivijalnih polemik«. To je znamenje, da manjka stvarnih razlogov. Mnogo smo že pisali o tem vprašanju in vedno poudarili, da naj o vprašanju razpravljajo interesenti, delavci in delodajalci, zakonite samouprave, pa se bo vprašanje objektivno razčistilo in pojasnilo. Povsem napačno je, da se vprašanje tretira v drugih krogih in ne s stališča praktičnosti ter interesov zavarovancev. Socialno zavarovanje je prevažna stvar, da bi se reševalo v oblakih lepih besed, če je pa socialno, to je gospodarsko vprašanje. Zavarovanci hočemo soodločevati!

Pravila društva »Prijateljev Sovjetske Rusije« odklonjena. Pripravljalni odbor za ustanovitev društva »Prijateljev Sovjetske Rusije« je vložil društvena pravila pri ljubljanski policijski upravi, ki je pa te dni pravila zavrnila.

Belgija ne bo več sprejemala naših delavcev. Nemški listi so te dni prinašali slike odhajajočih delavskih vlakov iz Belgije v Nemčijo, kamor baje odhaja na tisoče Belgijcev na delo. Na sliki je videti, kako vstopajo v vlak delavci s čepicami na glavi in velikimi culami na hrbtu. Ravno tako je baje na tisoče danskih delavcev v Nemčiji in javljajo danski listi, da je samo v enem delovnem taborišču med 2500 delavci 900 Dancev. Organizacija »Kraft durch Freude« jim daje na razpolago svoja sportna igrišča in je bil v tem taborišču ustanovljen danski sportni klub s 700 člani danskih delavcev. Prejšnji mesec pa se je odpeljalo tudi na tisoče italijanskih delavcev v Nemčijo. Na ta način torej naši delavci ne bodo več dobivali zaposlitve v Belgiji.

Po zakonu o zaščiti države so bili obsojeni dne 16. t. m.: Ivančič Anton, mesar iz Podbrda (Italija) na 3 leta robije in 3 letno izgubo častnih pravic; Kravanja Ferdinand, delavec na Jesenicah, iz goriškega okraja (Italija) na 4 leta robije in na 4 letno izgubo častnih pravic; Knez Alojz, šofer iz Marijinega Celja (Nemčija) na kazen 5 let in 5 letno izgubo častnih pravic.

Hrvaški bančni nameščenci zahtevajo zvišanje plač. Pravijo, da je draginja od septembra lani narasla za 40 odstotkov, ker novoletno zvišanje od 5 do 20 odstotkov ne odgovarja draginjskim razmeram.

3000 ton turškega bombaža bomo dobili. Med turškimi izvozniki in predstavniki tekstilne industrije v naši državi je bila te dni v Beogradu sklenjena pogodba za dobavo 3000 ton bombaža. V teku so razgovori za nadaljnje dobave turškega bombaža iz letošnje letine. Iz Turčije bi lahko dobivali tudi volno, ki je pa baje za naše razmere predraga. Po beograjskih poročilih pa se vršijo tudi razgovori s sovjetskim trgovinskim predstavništvom v Beogradu glede dobave bombaža in so baje tozadevni vzorci že na potu.

Italijanski bombaž v Jugoslavijo. Italijanski listi poročajo, da je vlada dovolila izvoz okrog 3100 bal surovega bombaža v teži približno en milijon kg za Jugoslavijo. Doslej je bil ta bombaž blokiran v italijanskih pristaniščih in drugod v skladiščih.

Koruza bo dobro obrodila. V Banatu se obeta večji pridelek koruze kakor lani. V severnem Banatu so posejali več zemlje s koruzo in če ne bo neugodno vreme, si obetajo bogat pridelek.

Minister trgovine dr. Ivan Andres je pozvan, da prisostvuje v septembru mesecu otvoritvi dunajskega sejma.

Novo priviligirano izvozno družbo, ki bo vršila v banovini Hrvatski posle Prizada, bodo ustanovili v Zagrebu.

*

Belgijski poslanci in ministri v Angliji so izdali na vse Belgijce proglas, v katerem jih pozivajo tako na materijelno kakor tudi moralno pomoč Angliji v boju za svobodo ter novo rojstvo demokracije.

Usoda polkovnika Becka. Polkovnik Beck, dolgoletni zunanji minister Poljske, se nahaja po verodostojnih poročilih v majhnem kraju Snagov, ki je oddaljen sedem kilometrov od Bukarešte. Je pod najstrožjim vojaškim nadzorstvom in je brez najmanjše zveze z zunanjim svetom. Beck je tudi brez materialnih sredstev [illegible] Njegova bodoča usoda je najbrž zelo temna, ker nihče ne ve, kam vodi politični razvoj v Romuniji.

»Libera Stampa«, švicarski socialistični dnevnik v italijanskem jeziku, ki je bil za nekaj časa ustavljen, je zopet začel izhajati. »Libera Stampa« je edini socialistični dnevnik na svetu, ki se tiska v italijanščini.

Mednarodni urad dela je po poročilu Reuterja prejel povabilo iz Kanade, naj se za časa vojne preseli tjakaj. Mednarodni urad dela se bo baje vabilu odzval in preselil svoje urade v Montreal.

Manevri sovjetske armade so se po rimskih vesteh pričeli v južni Rusiji. Ti manevri so baje nekakšna priprava za slučaj spopada v Aziji.

*

Za sodnika sodišča za zaščito države v Beogradu je bil imenovan dr. Pavle Marčec, sodnik stola sedmorice v Zagrebu.

Izvoz konj bo odslej dovoljen samo na osnovi izvoznih dovoljenj, ki jih izdaja direkcija za zunanjo trgovino.

Visoka starost. V Uroševcu je umrl najstarejši Jugoslovan Janičije Dajić, ki je dosegel visoko starost okoli 130 let.

Na vrhu Ojstrice je izvršil samomor 30 letni Sava Velić, prokurist iz Zagreba. Bil je že dalje časa na počitnicah v Logarski dolini, od koder se je povzpel na vrh Ojstrice in tamkaj zavžil neko strupeno tekočino. — Turisti so našli še živega in ga skušali ohraniti pri življenju, vendar pa je kmalu nato umrl. Kot vzrok samomora se navaja nesrečna ljubezen.

Najmlajši vnuk bivšega nemškega cesarja Viljema, princ Friderik Pruski, se nahaja po poročilu »Daily Telegrapha« v koncentracijskem taborišču na angleškem otoku Man.

Novi izvori petroleja v Sovjetski Gruziji. V bližini Tiflisa so odkrili nedaleč od dosedanjih petrolejskih nahajališč nov petrolejski izvor, ki je globok 110 metrov in da 9 ton nečistega petroleja na dan.

Zane Grey: 141

Mož iz gozda

Nenadna bledica je pokrila dekletovo lice. Približala se je tolovaju, ga prijela za roko — in mu jo krepko stresla.

»Naj vas bog čuva, Jim Wilson. Vi ste res iz Teksasa... Nikoli vas ne bom pozabila — vse življenje bom za vas molila!«

Wilson se je oddaljil in odšel proti bledemu svetlobnemu odsevu, ki je pojemal pod bledimi borovci.

Štiriindvajsto poglavje.

Ko je Helen Raynerjeva videla, da je Dale odjezdil na nevarno zasledovanje, ki je pomenilo zanj igro z življenjem in smrtjo, se ji je zdelo neverjetno in čudno, da ni mogla na ničesar drugega misliti, kakor na opajajoč in blazen trenutek, ko je svoje roke naslonila na njegova ramena.

Kakor hitro pa ji je izginil izpred oči, je na mesto tega opajajočega čustva stopil strah in skrb za njega. Začela je delati priprave za dogodke, ki bi znali priti. Pred večerjo je zbrala in spravila skupaj svoje dragocenosti, knjige, listine in obleko obenem s stvarmi Bo in si jih je pripravila, da bi v slučaju, če bi bila prisiljena zapustiti posestvo, vsaj svojo osebno lastnino zamogla rešiti.

Mormoni in nekaj drugih zvestih cowboyjev so tisti večer spali v svojih platnenih počivalkah na verandi hiše, da je bila Helen na ta način vsaj pred presenečenjem zavarovana. A prišel je nov dan s svojimi raznoterimi dolžnostmi, ne da bi ga skalil kak poseben dogodek; potekal je počasi, s svinčeno težkimi koraki prisluškujoče opreznosti.

Carmichael se ni vrnil, tudi ni bilo mogoče o njem nič zvedeti. Pozno popoldne prejšnjega dne ga je neki ovčar videl jezditi daleč zunaj preko severnih pašnikov, v smeri proti gorovju. Beemanovi so poročali, da se je zdravje Royju zboljšalo in da doli v vasi vlada neko napeto pričakovanje.

Druga noč se je Heleni s svojo osamljenostjo zdela skoraj neznosna. Brž ko je zadremala, so jo mučile strašne sanje; če pa je bdela, se ji je srce ustavilo brž ko je zaslišala šuštenje lista pod svojim oknom in misli na ubogo Bo so jo mučile s tisoč groznimi slikami. Tisočkrat si je že rekla, da bi z veseljem izročila farmo Beasleyju, če bi le Bo ostala ohranjena. Helen je izginotje svoje sestre neizbežno spravljala v zvezo s svojim sovražnikom; Riggs je bil najbrž le njegovo orodje.

Novi dan ni prinašal seboj toliko mučnih bojazni kakor samotna noč; prinašal je mnogo opravkov, ki so zahtevali vse pozornosti. In tako se je zgodilo, da jo je naslednjega dne, malo pred opoldansko uro, glasno vpitje in topot konjskih kopit zunaj pri stajah spet neposredno spomnilo na njen prejšnji nemir. Skozi okno je videla dvigati se v nebo visok steber dima.

»Požar! To mora biti senik — oni stari, ki stoji najbolj oddaljen«, si je rekla, ko je gledala skozi okno. »Najbrž kak neoprezni Mehikaneec s svojo neizbežno cigareto.«

Skoraj bi bila Helen stekla ven, da vidi, kaj se je zgodilo. A v zadnjem trenutku se je premislila in ostala v hiši. Ko pa je zaslišala na verandi korake in trkanje na vrata, je brez obotavljanja odprla. — Štirje Mehikanci so stali pred njo. Eden izmed njih je z bliskovito naglico iztegnil svojo roko, jo pograbil in jo z enim samim sunkom potegnil ven čez prag.

»Nič hudega, Sennora«, je rekel in ji z različnimi znamenji skušal dopovedati, da mora iti z njimi.

Heleni ni bilo potrebno še posebno pojasnilo, da je razumela, kaj ta obisk pomeni; vendar, čeprav je slutila vse mogoče, si ni mogla predstavljati, da jo bo Beasley izročil takemu nasilju.

»Kako si upate!« je vzkliknila in se tresla ob naporu, da bi svoje ogorčenje premagala. A niti njen spol in položaj, niti njene odločne besede niso napravile na te rujavokožne malopridneže nobenega vtisa. Režali so se. Eden izmed njih je s svojo umazano, rujavo roko zgrabil Helen, da je v grozi zadrgetala pod tem dotikom.

»Izpustite me!« je jezno zakričala in se je instinktivno skušala osvoboditi. Potem pa so vsi štirje planili po nji. Bilo je, kakor da ni nikdar imela svoje usmerjene duševne dostojanstvenosti. Žgoč, dušeč val krvi, ki je zaplal po njenih žilah, je bil prva pojava onega strašnega in strastnega srda, ki ga je podedovala po Auchinclossih. Ona, ki je vedno pazila, da bi se ne izpozabila, se je zdaj borila kakor tigrica. Mehikanci, ki so v svoji razburjenosti glasno kokodajsali, so morali napeti vse svoje sile, da so jo končno za roke in noge odnesli z verande. Počeli so z njo kakor z napol izpraznjeno vrečo ovsa. Za roke in noge so jo vso razkuzmano in raztrgano vlekli po vrtni stezi na poljsko pot in po tej do ceste. Tam so jo postavili na noge in jo sunili preko meje njenega posestva.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Cementarna in elektrarna še naprej pogubonosno uničujeta pridelke na posestvih. Posebno oster je učinek Cementarne, ki naravnost požiga listje na drevesih. Bukvam je po gozdovih oster prah Cementarne že na pomlad uničil listje, nato je pognalo drugo, a sedaj je tudi že to posušeno, kot bi bila jesen. Iz elektrarne pa lega na rastlinstvo črn premogovni prah in so travniki kljub neprestanemu letošnjemu deževju očrneli. Pridelki so popolnoma nevžitni in neuporabni. Posebno žalosten pogled je na kmetije vasi »Zelena trava«. Posestniki so vsi obupani. TPD se že dolge mesece pogaja za poravnavo odškodnine in je nekaj časa tolažila kmete s komisijo izvedencev iz Zagreba, ki se je v poletju sicer vršila, toda ne da bi bili pritegnjeni tudi kmetje in na ta način izvedli, kaj so ugotovili zagrebški strokovnjaki. TPD ponuja kmetom plačilo odškodnine za dobo 6 let in to v višini po 25.000 do 30.000 din, nekaterim tudi več, drugim manje, ter napeljavo luči in vode. Seveda si kmetje s tem denarjem ne morejo zlasti pri današnji draginji mnogo pomagati in je med njimi umljivo nezadovoljstvo in razburjenje.

GUŠTANJ

Velika poneverba v tukajšnji jeklarni. — Te dni so v jeklarni grofa Thurna vršili revizijo, pri kateri se je ugotovilo, da je nek blagajnik poneveril okrog tri četrt milijona dinarjev. Poneverbe segajo več let nazaj in se je o tem v našem kraju že dolgo časa mnogo govorilo. Šele kontrola iz centrale je sedaj ugotovila to veliko poneverbo. O stvari bomo ob priliki še poročali. — Ta zadeva je vzbudila mnogo zanimanja zlasti med delavci, ki se morajo, kakor je znano, vedno trdo boriti za vsako najmanjše zvišanje svojih prejemkov. Ko je pričela naraščati draginja in so ponekod uvidevnejši podjetniki sami zvišali mezde svojim delavcem, so se pri nas morala voditi dolgotrajna pogajanja in je položaj delavstva v jeklarni še vedno nekoliko slabši kakor pa v drugih tovarnah, ki jih je vrhu tega hudo zadela sedanja gospodarska kriza.

STUDENCI PRI MARIBORU

Živi pri pogledu na mrtvega umrl. Dne 17. avgusta je prišel v gostilno »Novi svet« občinski redar v Studencih 55 letni Ludovik Majhenič. V gostilni mu je postalo slabo, prenesli so ga na prosto, kjer je obležal. Naslednje jutro so videli, da Majhenič še vedno leži na vrtu. Ko pa so ga pobližje otipali, so ugtovili, da je že mrtev. Ker je bil tragično preminuli požarnik, so šli požarniki po njegovo truplo. Med požarniki je bil tudi 45 letni železniški delavec Pezdiček Avgust iz Studencev, ki ga je pogled na mrtvega Majheniča tako pretresel, da se je tudi sam na licu mesta sesedel in umrl. Tako so požarniki potem prenesli trupli obeh tragično preminulih tovarišev na studenško pokopališče. Pokojni Majhenič je bil znana osebnost v Studencih in je dolga leta vršil službo občinskega redarja. Žalujočim preostalim naše sožalje.

KAMNICA PRI MARIBORU

Aretiran je bil nek pomožni pismonoša v Kamnici pri Mariboru radi suma, da je odprl pismo iz Amerike, v katerem se je nahajalo za okrog 1000 din dolarjev.

Obrtniki med seboj

Iz obrtniških krogov smo prejeli: Ker niso bili uradno objavljeni razlogi, zakaj je bila trgovska in obrtna zbornica razpuščena, se o tem mnogo ugiblje. »Jutro« je namignilo, da so bile vzrok za razpust neurejene razmere v obrtnem odseku. To pa ne more biti res, ker je še pred kratkim banska uprava priznala g. Ogrina kot edinega zakonitega predstavnika obrtnega odseka. Tudi ne more biti točno, da bi bil pravi vzrok za razpust govor predsednika Jelačina na zadnji seji. [illegible] Za velekapital je ugodno, če se obrtniki med seboj prepirajo. Zato teh prepirov ne bo konec, dokler se obrtniki ne rešijo jerobstva bančnikov in industrijcev in si ne pribore samostojne obrtne zbornice, v katero bodo obrtniki sami svobodno poslali svoje prave predstavnike. Zatrjuje se, da sta se sedaj tudi gg. Ausenek in Praprotnik sporazumela za ustanovitev samostojne obrtne zbornice. Seveda si gospodje predstavljajo stvar tako, da bi bili v upravo »samostojne« obrtne zbornice imenovani ljudje, s katerimi »se da govoriti«. Kot bodoči mož obrtnikov se imenuje g. Kavka, iz Maribora pa g. Sojč. Mi obrtniki pa mislimo in želimo, da bi se čisto natančno izpolnjeval državni zakon, ki določa, do se morajo najkasneje v treh mesecih po razpustu zbornice izvršiti volitve, pri katerih naj bi obrtniki izvolili v zbornico samostojne ljudi in tovariše, ki jim zaupamo. Sploh bi se pa obrtniki morali bolj brigati za svoje lastne koristi in ne bi smeli prepuščati te skrbi drugim ljudem, ki nimajo in ne morejo imeti srca za želje in potrebe obrtnikov.

Predstavniki hrvatskih železničarjev so obiskali ministra financ dr. Šuteja in mu predočili težko stanje železniških delavcev v delavnicah, kurilnicah itd. Opozorili so, da predvideva uredba o povišanju mezd državnim uslužbencem, da bo železniški minister izdal posebne predpise o povišanju prejemkov delavcem, kar se pa do danes še ni zgodilo. Finančni minister je ponovno izjavil, da mu je znano kako nizke mezde dobivajo za svoje delo železniški delavci in obljubil, da se bo zavzel za zboljšanje njihovega položaja.

LJUBLJANA

Umrl je g. Ivan Baznik. V nedeljo zjutraj je preminul po krajši hudi bolezni soustanovitelj »Zadruge delavskega železničarskega doma« v Ljubljani. Pokojni Baznik je bil jako agilen mož in spreten gospodar. Udejstvoval se je mnogo že v Avstriji v železničarski strokovni organizaciji ter je bil zaradi svojega delovanja mnogo preganjan. Posvečal je pa svoje moči tudi zadrugam in zadnja leta zlasti »Zadrugi delavskega železničarskega doma« v Ljubljani. Pogreb se bo vršil v torek, 20. t. m. ob 14. uri iz »Žel. doma«, Novi trg 2, na pokopališče, na kar opozarjamo vse njegove prijatelje in znance. Izrekamo njegovim svojcem, prijateljem in znancem svoje iskreno sožalje zaradi izgube družabnega pokojnika.

Iz ljubljanske trošarinske službe. Na predlog trošarinskega oddelka je g. predsednik mestne občine odredil z okrožnico, da se uvede nočna kontrola po linijskih uradih in stražnicah, ki naj jo vrše načelniki linijskih uradov. Ta kontrola je izredna, ker nočno kontrolno službo že itak vrše trije kontrolorji. Za izredno kontrolno službo se porabljajo uslužbenci, ki že opravljajo 8 do 10 ur dnevne službe in imajo preko dneva v svoji službi stalno opravka z denarjem in s kočljivim tarifiranjem blaga. Le majhna nepazljivost ali utrujenost zaradi prečute noči kaj lahko povzroči zmote v škodo stranke ali mestne občine, čemur slede neredke disciplinske preiskave. Te nočne nadure se honorirajo s petimi dinarji, kar je premalo. Predlog izhaja, kakor se trdi, od ravnatelja g. Langusa, ki je podpredsednik ZZD. Nočna kontrola se razdeljuje tako, da dobi posameznik dodeljenih za kontrolo toliko stražnic, da znaša njegova obhodna proga okoli 18 do 26 km. Čas kontrole določa trošarinski oddelek, ki se prične izmenoma enkrat ob 20. in enkrat ob 24. uri ponoči. Kontrola se dodeljuje na vsakih 4 ali 5 dni. Če je g. predsednik osvojil predlog trošarinskega oddelka glede nočne kontrole, naj bi se ta razširila na vse linijske načelnike, na preglednike in na vse one uslužbence, ki vrše dnevno le po 6 in pol ure službe, to je brez razlike. Taka reforma bi bila potrebna v interesu prizadetih uslužbencev in v interesu službe.

MARIBOR

Obupen položaj tekstilnega delavstva

V našem listu smo že ponovno opozarjali na nevzdržne razmere v tekstilni stroki in zahtevali, da se uredi vprašanje podpor brezposelnih in izstavljenih delavcev.

Domala v vseh tovarnah se v zadnjem času obratuje samo po tri dni na teden. Delavci, ki so le delno zaposleni, so prav tako potrebni podpor, ker draginja še vedno narašča in prizadeti ne morejo preživljati svojih družin. Delavci seveda želijo predvsem polno zaposlitev, ker od podpor in milodarov delavoljni človek pač ni rad odvisen.

O teh vprašanjih je minulo nedeljo razpravljala tudi posebna konferenca, katere so se udeležili predstavniki vseh strokovnih organizacij, obratnih zaupnikov, delavske zbornice in pristojne oblasti. Predstavniki delavstva so zahtevali, da se nemudoma ukrene vse potrebno za dobavo surovin, prizadetim delavcem pa do polne zaposlitve nudi primerna podpora.

Nadalje je bilo iznešeno mnenje, da se uvede banovinski fond za podporo brezposelnih banovinskih tekstilnih delavcev. V fond naj bi se stekali dohodki v višini pol odstotka izdanih faktur. Predlogu je ugovarjal glavni zaupnik s. Bevc, ki je bil mnenja, da bo to zopet obremenilo konzumente in predvsem delavce.

350 tekstilcev v Hutterjevi tovarni bo reduciranih

Tovarna Hutter se je odločila, da izvede redukcijo delavcev in delavk v svojih obratih. Odpuščenih bo okrog 350 tekstilcev in tekstilk in sicer bodo v približno enaki meri prizadeti vsi oddelki.

Zaupniki so stavili obratovodjem predloge, da bi se naj pri odpustu upoštevalo socijalne razmere prizadetih in odpustilo predvsem take, ki imajo dobro ali vsaj bolje situirane svojce. V apreturi je g. inž. Petriček te želje zaupnikov upošteval. Dva inozemska mojstra pa sta mnenja, da naj se uvede skrajšano delo za vse in ako ne bo surovin tudi vse skupaj odpusti.

Koliko bo znašal proračun Narodnega gledališča v Mariboru? Po poročilih iz Zagreba je banovina Hrvatska določila za bodočo sezono zagrebškega gledališča 13,500.000 din. — Poleg tega je dovolila še 600.000 din kredita za razne adaptacije gledališkega poslopja. — V zvezi s tem bi bilo vsekakor zanimivo zvedeti, koliko bo znašal proračun mariborskega Narodnega gledališča, ki vrši, kakor smo že večkrat poročali v našem listu, izredno važno kulturno nalogo v tukajšnjih obmejnih krajih, pa se mora boriti s silnimi financijskimi težavami za svoj obstanek. Pred tedni so se sicer pojavile v časopisih vesti, da bo letos tudi mariborsko gledališče deležno podpore v večji meri kakor doslej, izkušnje zadnjih let pa nam narekujejo, da moramo biti skrajno previdni, ker so se že neštetokrat izkazale take vesti kot prazne obljube. V sedanjih razmerah bi bilo treba polagati posebno pažnjo našemu gledališču in zlasti omogočiti čim lepši razvoj te kulturne ustanove s primernimi rednimi podporami s strani banovine in države.

Železničarji brez režijskega premoga. Železniški uslužbenci so doslej vsako leto prejemali večje količine premoga po režijski ceni. Letos so že večkrat naročali premog in poližili pri blagajni potrebne zneske, toda že dvakrat so jim vrnili denar z izgovorom, da premoga ni mogoče dobiti. Ker so prejemki železniških uslužbencev, zlasti delavcev v delavnici, kurilnici in pri progovni sekciji izredno nizki, kar je pred kratkim javno ugotovil tudi finančni minister dr Šutej, bi bilo vendarle potrebno, da železniška uprava tudi letos preskrbi cenen premog svojim uslužbencem. Znano je sicer, da Trboveljska premogokopna družba letos ne dobavlja premoga za domačo porabo, ker ga pošilja v Italijo v smislu tozadevne pogodbe, kljub temu pa bi železniška uprava lahko naročila premog za svoje uslužbence pri drugih premogokopih, kakor n. pr. Pečovnik, Liboje, Holmece, Peklenica itd. Prizadeti železničarji so upravičeno nejevoljni, ker se bliža zima in so se doslej zanašali, da bodo vendarle dobili režijski premog, sedaj pa se bojijo, da bodo ostali brez kuriva. Zaradi izredno visokih cen si letos drv itak ne bodo mogli nabaviti, zato se upravičeno bojijo, da bodo železničarske družine morale pozimi zmrzovati. Ker je v naši državi, zlasti pa v Sloveniji, na razpolago dovolj premoga, prav tako pa tudi drv, bi bilo pričakovati, da se vsaj v tem oziru nekaj ukrene za revnejše sloje, ki so zaradi draginje najhujše prizadeti.

Tekstilno tovarno Marka Rosnerja v Melju je baje prevzela nova delniška družba »Rotex«, ki ima, kakor smo že svoječasno poročali, svoj sedež v Beogradu.

Petletnega fantka, ki ne ve čigav je in odkod je doma, so našli v bližini železniškega mostu na Pobrežki cesti. Fantka so oddali v mestni mladinski dom, kjer naj se zglasijo roditelji.

Maksimalne cene drv v Mariboru. Mestno poglavarstvo je izdalo razglas, s katerim so določene za področje mesta Maribora naslednje maksimalne cene za drva: I. najvišje tržne cene za prostorni meter drv na razkladalni postaji za bukove cepanice: I. vrste 135 din, II. vrste 125 din, III vrste 115 din, vključno s poslovnim davkom franko vagon, postavljen na postajo Maribor; II. za bukova drva okroglice, cepljene, je cena 10 din nižja, za bukove okroglice necepljene in za odpadke na žagah je cena za 30 din nižja od cen, navedenih pod I. — Za bukove klade (panje) in sečnice se določa cena s 40 odst. ceneje, navedenih pod I. — III. Za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen bukovih drv, navedenih pod I. in II. kakor sledi: za gabrova drva 105 odst., lipova 95 odst., jesenova 92 odst., borova in smrekova 90 odst., hrastova in cerova 87 odst., jelševa 63 odst., topolova in vrbova 50 odst. — IV. Za drva, ki se postavijo od proizvajalca ali od preprodajalca kupcu na dom, se računa 35 din več, kakor znašajo cene navedene pod I.—III. V tem znesku je računan dovoz iz postaje v skladišče preprodajalca ter dovoz na dom kupca pri takojšnjem plačilu. — V. Cene drvam, ki se kupijo franko skladišče trgovca, se računajo z 20 din, kakor znašajo cene navedene pod I.—III. Posebej se mora računati odškodnina za žaganje, ki ne sme biti večja od 15 din za prostorni meter in pribitek vsled obročnih plačil drv, ki na mesec ne sme biti večji od 1 odst. kupne vsote, ki jo kupec za drva še dolguje.

Darilo, ki ni darilo. Banska uprava je dovolila mesarjem, da so smeli na praznik 15. avgusta prodajati meso. V redu; vsi so pozdravili to uvidevnost, saj je ta dan precejšen tujski promet po naših krajih, zlasti podeželskega ljudstva, ki obiskuje razne posvečene kraje. — Tudi naše gospodinje so bile s tem zadovoljne. Niso pa bile več zadovoljne, ko so zvedele, da zato v soboto, dne 17. t. m. mesarji niso smeli prodajati mesa. Ker se sme v nedeljo prodajati samo do 9. ure, ko večina naših gospodinj nima časa hoditi na trg, je večina družin tudi v nedeljo ostala brez mesa, ki je še kljub vsemu glavna hrana. [illegible]

Jedilni voz je odpadel. Upadek tujskega prometa v naših krajih se je najbolj izrazito pokazal te dni, ko je bil na progi Maribor—Ljubljana—Trst ustavljen pri brzovlakih jedilni voz, ki je do zadnjega časa obratoval vsaj še od Pragerskega naprej. Sedaj vozi tudi ta jedilni voz iz Budimpešte do Pragerskega in potem tam čaka madžarske vagone, ter se z njimi vrača zopet v Budimpešto. Na progi Maribor—Ljubljana torej sedaj brzovlaki nimajo več jedilnih voz.

Prve pošiljke zgodnjega sadja so te dni odpremili preko Maribora v Nemčijo.

Sleparski lažni-detektiv aretiran. Tukajšnja policija je te dni aretirala nekega mladeniča, ki je ustavljal »deklice« na Aleksandrovi cesti in se izdajal za detektiva. Izvabil je od teh nesrečnih žensk baje precejšnje zneske, dokler mu končno niso prišli na sled in ga spravili v zapor.

Smrtna nesreča motociklista. Minuli četrtek se je v Zagrebu smrtno ponesrečil 27 letni narednik Ivan Štandeker iz Pesniškega dvora pri Mariboru. V bližini Zagreba so mu neki vaški fantje zaprli cesto, radi česar je zadel ob obcestni kamen in obležal na licu mesta mrtev. Pri tem se je ubil tudi eden izmed fantov, ki so Štandekerju zaprli cesto.

Avtomobil povozil starčka. Na Tržaški cesti je nek avtomobil povozil 82 letnega posestnika Janeza Gorinška od Sv. Miklavža pri Mariboru. Starček je pri padcu dobil precej težke telesne poškodbe. Zdravi se v tukajšnji splošni bolnišnici.

Beograjska stavka stavbinskih delavcev končana

Stavka stavbinskih delavcev v Beogradu je trajala od 5. do 8. t. m. Te dni so se tudi vršila pogajanja, ki so bila zaključena z znatnim zvišanjem mezd. Po novi kolektivni pogodbi so zvišane mezde za 14.20 odst., tako da znaša urna mezda zidarja 8 din. Mezde pomožnih delavcev so se zvišale za 19 odst. in znaša sedaj 5 din. Zvišale so se tudi mezde mladostnih delavcev v obeh kategorijah.

Prvi dan je stalo razmeroma malo obratov, toda se je stavka naglo razširila, kar je zlasti pomembno, ker je v Beogradu več kot 2500 delavcev brez dela.

Stavko je odobrila tudi legalna organizacija in podpisala kolektivno pogodbo, kakor tudi Glavni radnički savez.

Iz Češke

Ustavljeno delo praške »Narodne zajednice«. Protektor je ustavil delovanje krajevne organizacije »Narodne Zajednice« v Veliki Pragi. — Predsednik je bil aretiran radi sovražnega delovanja proti Nemčiji. »Landesdienst Böhmen und Mähren« javlja, da pa je še kljub temu dovoljeno nositi znake »Narodne Zajednice«, ki je izdala takih znakov že 2 milijona.

»Slovanski plesi« na Vltavskem otoku. Poročali smo že, da je na praškem otoku Vltave zgrajen velik stadion za gledališke in koncertne prireditve s 5000 sedeži in 5000 stojišči. — Dne 15. avgusta so tam izvajali Dvořakove »Slovanske plese«, ki jih je spremljal pomnožen orkester pod vodstvom slavnega umetnika prof. Vaclava Talicha, bivšega člana ljubljanskega gledališkega orkestra.

Natančnost pri prodaji perutnine. Vlada je izdala predpis, da mora biti pri prodaji perutnine vsak posamezen kos točno označen s ceno, kakovostjo in težo. Prodajalec jamči kupcu za tako označeno količino in kakovost. Shranjevati blago za naročnike je prepovedano. Že prodano blago, ki ga kupec ni takoj odnesel, pa mora biti označeno z imenom kupca. Prestopki bodo strogo kaznovani.

Pomanjkljivo označevanje židovskih trgovin. Uradno opozarjajo v praških listih, da mnogo židovskih trgovin ni zadostno označeno v smislu tozadevnih predpisov in jih zato ni takoj opaziti. Vlada vsled tega opozarja, da je treba napise v toliko spopolniti in se bodo prestopki v bodoče strožje kaznovali kot doslej.

Marijin praznik 15. avgusta je bil skladno, kakor v Nemčiji, tudi v Protektoratu Češke, po odredbi vlade Protektorata, proglašen za delovnik.

Sodbe urada za določevanje cen. Časopisi javljajo zopet celo vrsto obsodb čeških zadrugarjev in trgovcev, ki so bili obsojeni radi draženja in verižnega trgovanja na globe po din 10.000, 8000 in 5000 kron. Samo nedeljski listi prinašajo 8 takih obsodb, iz prejšnjih dni pa zopet par takih.

Še za Nemški Rdeči Križ. ČTK javlja, da je vrgla češka zbirka za Nemški Rdeči Križ zopet daljnjih 10 milijonov kron, medtem je bila prva oficijelna zbirka zaključena meseca junija z 31 milijoni kron.

Poroka mladih. V Pragi se je poročil nek 18 letni mladenič s 15 letno nevesto. Poroka je vzbudila veliko pozornost. Mlada zakonca pričakujeta prirastek.

NAJNOVEJŠE VESTI

Mednarodna železniška konferenca za ureditev prometnih vprašanj se vrši v Dubrovniku, udeležujeta se je Jugoslavija in Nemčija.

Tečaj klirinške marke se ne bo povišal, izjavlja devizni odbor Narodne banke in so zato vse spekulacije z nakupom starih klirinških mark brez pomena. Spekulanti so računali, da bo tečaj poskočil od din 14.80 na din 17.80 za klirinško marko.

Veliki letalski napadi Nemcev na južno Anglijo so bili izvršeni v teku nedelje, dne 18. t. m. Nemci so poskušali prodreti angleške obrambne zapore nad Londonom, pa so bili pregnani. Sestreljenih je bilo 149 nemških letal in 16 angleških lovcev. (Reuter.) — Nemci poročajo o teh bojih, da je bilo sestreljenih 139 angleških letal.

Nemško poročilo o letalskih napadih na južno in srednjo Anglijo pravi, da so nemška letala ponovno napadala staro londonsko letališče Croydon 18. t. m. in razna industrijska mesta. Sestreljenih je bilo 147 angleških letal in 33 zapornih balonov ter 36 nemških letal.

Angleži o nemških izgubah letal. Reuter poroča, da znašajo nemške izgube letal nad Anglijo od 18. junija in do dne 18. avgusta nad 1000. Povprečno je bilo zbitih dnevno po 16 letal, v zadnjih 7 dneh pa po 90. Skupno je zbila angleška protiletalska obramba 69 letal, največ 22 na en dan. Angleži so pričeli uporabljati izstrelke, iz katerih se v višini razpne večja mreža, ki se ovije okrog propelerja in povzroči, da letalo strmoglavi.

Neznana letala so preletela Švico v noči od 18. na 19. avgust. Protiletalska obramba je stopila v akcijo.

70 km od Berbere so oddaljeni Italijani po poročilih nemškega tiska. Angleži pravijo, da se spopad vrši med Angleži in elitnimi italijanskimi četami in da so Angleži v obrambnih postojankah okrog Berbere. Nemci pišejo, da angleško javno mnenje že spoznava, da prihaja konec imperija.

Romunska in bolgarska delegacija se sestaneta v Craiovi glede dokončne ureditve vprašanja nove razmejitve med obema državama. — Bolgarska delegacija je dne 18. t. m. odpotovala v Craiovo.

Zedinjene države Sev. Amerike in Kanada so se sporazumele glede obrambnih ukrepov. Roosevelt je izjavil, da je konferenca, ki jo je imel s kanadskim ministrskim predsednikom Makenzie Kingom dovedla do soglasnosti v vseh vprašanjih obrambe Kanade v slučaju napada. Zedinjene države bodo dale Kanadi v tem slučaju vso potrebno pomoč. Trdi se, da je bil ob tej priliki sprejet načrt o skupni obrambi zapadne poloble.

Razpust strokovnih organizacij napovedujejo

Ob obletnici sporazuma bo seja vlade v Zagrebu.

Po časopisnih vesteh se bo vršila na obletnico sporazuma seja vlade v Zagrebu, ki bo sklepala o notranjih državnih reformah.

Kakor poroča »Slovenec«, se bo seja bavila z vprašanjem uvedbe korporacijskega sistema v državi in bo kot prvi korak v tej smeri storjen sklep o razpustu svobodnih strokovnih organizacij.

Ker ne poznamo načrta o korporacijski ureditvi države, seveda tudi ne moremo povedati kaj več o tem, kako si merodajni uvedbo korporacijskega sistema zamišljajo. Predvsem je tu vprašanje parlamentarnega zastopstva. Zaenkrat imamo v državi zakon o volitvi poslancev v narodno skupščino in zakon o volitvi senatorjev.

Ako bi se država preuredila na korporacijski podlagi, potem bi seveda morala biti razveljavljena oba prej navedena zakona in uvedeno korporacijsko zastopstvo. S samim razpustom strokovnih organizacij to vprašanje ne bo rešeno. Ako se bodo strokovne organizacije razpustile, kakor to zahteva Jugoras, potem bo najbrž funkcije strokovnih organizacij prevzela ta organizacija, ki bo s tem dobila zahtevani monopol.

Napovedujejo se pa še razni drugi ukrepi o pobijanju draginje, postavljanju komisarjev v podjetjih za nadziranje proizvodnje itd.

Seveda so to več ali manj ugibanja.

Stališče delavstva glede vprašanja razpusta strokovnih organizacij je bilo že večkrat in dovolj jasno povedano. — Nedavno tega je minister za socialno politiko dr. Budisavljević izjavil zaupnikom v tovarni KID na Jesenicah, da je odločen razpisati svobodne volitve v delavske ustanove, čim se bodo prilike v Evropi nekoliko pomirile. Iz te izjave je mogoče sklepati, da g. minister ni mislil na razpust strokovnih organizacij, ker bi sicer ne bil govoril o izvedbi volitev v socialne ustanove. Take volitve se morejo izvesti samo, ako tekmuje v volilnem boju več organizacij.

Delavstvo je za svobodo strokovnega gibanja, ker vidi v tem najboljše jamstvo za uspeh boja za socialno enakopravnost vseh državljanov.

„Masoni" so proti razbitju SUZORja

Povedali smo že svoje stališče glede načrta za razkosanje našega socialnega zavarovanja. Rekli smo, da so morda potrebne tudi reforme, da se zavarovanje izboljša in izpopolni. Razmotrivali so o tem vprašanju stvarno razni strokovnjaki, ki so razsvetlili vprašanje od vseh strani. Vrši se propaganda za razbitje socialnega zavarovanja, ne da bi mogli interesenti povedati svoje stvarno in iskreno mnenje v interesu zavarovancev in tudi vestnih delodajalcev.

Svoje mnenje je objavil v »Politiki« o tem vprašanju tudi gen. ravnatelj SUZORja Radovan Matjašič. Njegovo izjavo je izrabilo glasilo Jugorasovcev za napad na SUZOR, češ, da »masoni« ovirajo razbitje socialnega zavarovanja. Ta napad je s slastjo objavil tudi nedeljski »Slovenec«, ki očividno soglaša s trditvijo, da so ovira za njihove načrte »masoni« s svojim rovarenjem.

Ali je delavstvo krivo, ali so delodajalci krivi, da v socialnem zavarovanju ni zakonitih samouprav? Glasilo Jugorasa govori o velikih deficitih v socialnem zavarovanju. Tem gospodarskim razmeram so krivi razni vzroki. Navajamo samo, da so temu vzrok prenizke delavske mezde, zaostanki plačila prispevkov in morda nekaj tudi gospodarska politika, ki je pa ne moremo kontrolirati, ker nismo v upravah. Po razbitju zavarovanja pa bodo te stvari še bolj čutne, čutne pa tudi v negi bolnikov, ponesrečencev in starčkov.

Izpregovorili bomo še o eventualnih reformah; o praznih besedah, o »masonih« in demagogiji bi bilo pa škoda izgubljati besede.

Borba za razbitje socialnega zavarovanja postaja že neresna. Vsak pameten človek rad razpravlja pametno o pametnih problemih. Če pa gre diskuzija v smer neresnosti, je pa dovolj, če pravimo, vprašajte prave interesente.

Požar v kaznilnici

Na osamljenem kraju stoji kaznilnica. Trdna stavba, polna jetnikov, a tudi stražarjev, ki lahko hodijo ven in noter. Z ene strani so močni zidovi in železne rešetke, z druge pa budne oči stražarjev nudile dovolj varnosti.

Komu? Mar obsojencem? Kaj pa se jim more še zgoditi? Vse kar so imeli, so že izgubili. Mar jim bo kdo ukradel svobodo, ki je nimajo?

»Trdna je naša stavba!« so se hvalili stražarji.

»Da, ničesar ni, kar bi jo moglo zrušiti!«

»Še ptica ne more vanjo prileteti in ne izleteti brez naše volje!«

Stražarji so se popolnoma zanesli na trdne zidove in v svojo moč...

— — — — — — — —

A neke noči je nastal požar...

Visoko so se vzpeli ognjeni jeziki iz mrke zgradbe in udarjalo je plat zvona.

»Gásite! Rešujte streho nad glavo!« je ukazal upravitelj.

In stražarji so se z vso vnemo lotili dela in gasili ogenj kolikor so mogli.

A ogenj je bil močnejši od njih, stražarjev premalo, a pomoči od zunaj ni bilo.

Prišla bo že, a kdaj? Ko bo že vse pogorelo?...

»Naj pomagajo gasiti tudi kaznjenci!« so zavpili nekateri.

»Kaj, kaznjenci? Mar se moremo na nje zanesti?«

»Zakaj ne? Saj je to tudi njihova hiša, naj jo branijo!«

In izpustili so kaznjence in jim dali v roke brizgalke.

»Gásite tudi vi, bratje!«

»Glejte no, od kdaj smo si pa bratje?« so se začudili kaznjenci.

»Gori nam vsem streha nad glavo, a v nesreči smo vsi bratje!«

»A—a! Samo v nesreči?« so se rogali kaznjenci, vrgli brizgalke od sebe in stekli v gozd — v svobodo...

— — — — — — — —

»Poglejte jih no, kaki ljudje so to«, so se jezili stražarji, »niti svoje hiše ne marajo gasiti...«

(Satyricus v »Hrv. dnevniku«, 7. VIII. 1940.)

To in ono

Nove delniške družbe v prvi polovici l. 1940. V Jugoslaviji je bilo v prvem polletju 1940 ustanovljenih 43 delniških družb s kapitalom 151.8 milijonov dinarjev. Od teh je bilo osnovanih v hrvaški banovini 8 s kapitalom 14 milijonov, v Beogradu po 30 s kapitalom 104.8 milijonov, ostalih 5 družb in podružnic je bilo ustanovljenih po drugih krajih. V prvem polletju 1939 je bilo ustanovljenih le 38 družb z delniško glavnico 93 milijonov dinarjev.

Iz Južne Amerike. Policijske oblasti v Buenos Airesu uradno poročajo, da je bil v Concordiji aretiran naturalizirani argentinski državljan nemške narodnosti Arnulf Fuhrmann, vodja nacionalno socialističnega gibanja v Uruguayu. Pri njem so našli načrt za vojaški upor. Argentinske oblasti mu bodo najbrž vzele državljanstvo. Obdolžujejo ga tudi, da je v stalnih zvezah z odločilnimi inozemskimi činitelji. — Argentinska vlada je tudi izgnala Nemca Karla Arnolda, ki je živel že več let v Buenos Airesu ter bil vodja neke nemške dobrodelne ustanove. Zadnje čase je Arnold vršil po vsej Argentini živahno nacistično propagando. Argentinske oblasti so v njem odkrile šefa nemške tajne policije ter so ga zaradi tega izgnale.

Kako nastajajo angleški službeni komunikeji? Z ozirom na poročilo DNB, da Angleži v svojih poročilih, v katerih javljajo o izgubah nemških letal, streljajo z lažmi, je objavilo angleško letalsko ministrstvo postopanje, na podlagi katerega izdajajo svoje službene objave. Ko se vrne letalska eskadrilja nazaj s svojega poleta, poda vsak pilot podroben pregled vseh dogodkov in točno poročilo sestreljenih letal. Nato se o teh podatkih zaslišijo še ostali člani posadke. Te podatke nato prekontrolirajo in primerjajo s poročili drugih letalskih edinic in suhozemne vojske. Številke o sovražnikovih letalskih izgubah se razdele v troje grup in sicer: 1. letala, ki so brez summje bila sestreljena, 2. letala, za katera se misli, da so bila uničena in 3. letala, ki so bila v borbi težko poškodovana. Službeni komunike objavlja samo številke izgubljenih letal pod 1 in se torej lahko računa, da so sovražnikove letalske izgube še za 25 odst. večje, kakor o njih poročajo angleške službene objave.

— —

Kotiček sodružic

Od kdaj poznamo v Evropi kaka hranila?

Sediš na klopici, na krilu imaš lonec s krompirjem, katerega enakomerno, s priučeno kretnjo lupiš, pa te vpraša nadebudni sinko: »Mama, ali so v starih časih tudi jedli krompir?« Tebi se zdi vprašanje prav naivno, pa odgovoris pol v smehu: »Razumljivo, zakaj ga pa ne bi jedli?« — in se ne zavedaš, da si se zagovorila, kajti danes najvažnejše ljudsko hranilo je bilo do leta 1585 v Evropi sploh neznano. — In prav tako je z drugimi življenjskimi potrebščinami. Kolikor je znano, se smatra ječmen kot najstarejše nam poznano hranilo; že dolgo pred sedanjim časovnim štetjem so spoznali njegovo vrednost. V času, ko je grška kultura bila na višini in se ponašala s Homerjevo Ilijado in Odisijado, se opazi rž (okoli leta 800 sedanjega časovnega štetja), medtem ko pšenico ne poznamo še niti 400 let. Poleg ječmena prištevajo k najstarejšim hranilom lečo, o kateri menijo, da ima častitljivo starost petih stoletij.

Približno toliko časa poznamo v Evropi tudi — pivo, o katerem trde zgodovinarji, da so ga poznali v Egiptu že pred 5000 leti. 300 let mlajše so najstarejše zelenjave, ohrovt in fižol.

V svetem pismu omenjeno jabolko je poznano šele nekako 2000 let pred sedanjim časovnim štetjem.

Da je zélena užitna, so spoznali šele v času uničenja Troje (1184 pr. K.) ali pa kmalu nato. V Homerjevem času so pričeli uporabljati grah, istočasno so bile cenjene tudi smokve.

Riž pa smo Evropejci spoznali komaj v času Aleksandra Velikega, in kmalu nato slive, češnje in breskve. Z razširitvijo rimske države na vzhod so bile vsajene sadike tega žlahtnega sadja v pokrajinah okoli Sredozemskega morja, pozneje tudi v severnejših krajih.

Nato je sledil odmor, ki je trajal skoraj celo tisočletje. Važna je letnica 996, kajti tedaj so v Evropi okusili sladkor. Citrone in kitajske naranče so prišle k nam ob priliki križarskih vojn v letih 1100, oziroma 1310, in sicer iz Kitajske.

Nova doba pa je nastopila po odkritju Amerike. Skoraj vsaka ladja je pripeljala iz novega sveta kaj nepoznanega. Tako leta 1500 papriko, 1514 ananas, v letu reformacije 1517 kavo, v letu 1520 pa čokolado in koruzo. Štirideset let pozneje, 1560 je bil pripeljan v Evropo tobak. Klinčke in čaj so spoznali v času tridesetletne vojne, poprovo meto še pozneje, cimet v letu 1780, brusnice v času Napoleonovih vojn, banane pa bodo v kratkem praznovale šele stoletnico poznanstva.

Sadni cmoki

Različno testo lahko napravimo za razne vrste sadnih cmokov in sicer: črešnjeve, marelične, breskove, hruškove (hruške se morajo prej skuhati), češpljeve in druge cmoke.

Krompirjevo testo

6 velikih krompirjev skuhaj ali speči in še vroče pretlači. Ko se ohladijo, primešaj 6 dkg masla, 2 jajci, malo soli in toliko moke, kolikor tehta pasiran krompir. Testo moraš dobro predelati in pustiti pol ure počivati.

Sirovo testo

Pretlači četrt kg sočnega sira, dodaj četrt kg moke, 4 dkg masla in 2 jajci. Če bi se testo še lepilo, prideni še nekaj drobtin.

Testo iz žemelj

3 suhe žemlje zribaj, namoči v mleku, potem stisni ter primešaj 3 dkg masla, 2 jajci, potrebno količino moke, da se testo ne lepi.

Navadno vlečeno testo

Četrt kg moke, 1 jajce, 4 dkg masla, nekaj soli zmešaj s potrebno količino mlačne vode.

Testo iz drobtin

7 dkg masla, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, osminko litra mleka, nekaj soli in potrebne fine drobtine zmešaj in napravi testo, ki se ne sme lepiti. Testo mora eno uro počivati.

Iz katerekoli navedene vrste testa naredi cmoke tako, da testo razvaljaš, zrežeš na primerne koščke. Na vsak košček položi marelico, v katero daj pol kocke sladkorja. Namesto marelic daš lahko kako drugo sadje (štiri črešnje, pozimi povidl ali suhe slive, ki jih je treba prej skuhati). Cmoke kuhamo v vreli slani vodi tako dolgo, da se dvignejo na vrh vode. Ko so kuhani jih zabeli z maslom, v katerem prepraži malo drobtinic ter potrosi cmoke z makom in sladkorjem ali cimetom po okusu.

Zakaj ni na svetu tri milijarde Kitajcev. — Šef ameriške statistike je izračunal, da bi danes lahko bilo na svetu več kakor tri milijarde Kitajcev, če bi bili vsi Kitajci, ki so se rodili po letu 1801, umirali naravne smrti. Glad, poplave, potresi, velike epidemije in vojne je pa dovedlo do tega, da jih je le okoli 500 milijonov, to je, šestina onega števila, do katerega bi se bili lahko razmnožili ob normalnih razmerah.

Bolnico za leprozne bolnike zgrade v Sarajevu. Minister socilne politike je dovolil kredit pet milijonov dinarjev za zgradbo bolnice za bolnike, ki so oboleli za lepro.

Delavski pravni svetovalec

Obljuba zopetne zaposlitve in zavarovanje pri Pokojninskem zavodu (Loke)

Vprašanje: Leta 1935. pred odhodom na kadrski rok mi je delodajalec obljubil, da me bo takoj po opravljeni vojaški službi zopet sprejel v službo kot trgovskega pomočnika in da me bo od takrat dalje zavaroval pri Pokojninskem zavodu. Delodajalec je obljubo glede zaposlitve izpolnil šele nekaj mesecev po moji vrnitvi od vojakov, dočim me je zavaroval pri Pokojninskem zavodu šele, ko me je zaposlil kot skladiščnika. Ali je bil delodajalec dolžan, se držati svoje obljube in koliko dopusta pripada trgovskemu pomočniku?

Odgovor: Če je delodajalec obljubil, da Vas po vojaščini takoj zopet zaposli, in ste Vi s tem soglašali, je bil delodajalec dolžan, se take obljube držati. Če je bila le splošna obljuba na zaposlitev brez točno določenega časa in vrste zaposlitve, pa s tem še ni bila sklenjena nova službena pogodba, marveč le upanje, da Vas po možnosti zaposli, kar je po Vaših navedbah delodajalec po nekaj mesecih tudi storil. Dogovor glede pokojninskega zavarovanja je neveljaven, ker leta 1936 kot trgovski pomočnik niste bili zavezni zavarovanju pri Pokojninskem zavodu ter niste takrat imeli niti pogojev za prostovoljno zavarovanje pri istem zavodu. — Zakon pa pravi, da pogodba, ki je ni mogoče izpolniti, ni veljavna. Ker je trgovske pomočnike smatrati v smislu obrtnega zakona za nameščence, jim pripada po neprekinjeni šestmesečni službi pri istem podjetju dopust najmanj 10 dni vsako leto. Po 5. letih službe jim pripada dopust najmanj dva tedna, po 10. letih najmanj tri tedne, po 15. letih najmanj štiri tedne in po 25. letih najmanj pet tednov dopusta vsako leto.

Nabavna knjižica (Črna)

Vprašanje: Ker je finančni organ našel pri meni nekolkovano nabavno knjižico, me je davčna uprava kaznovala z globo din 590.— Trgovec, pri katerem jemljem blago na to knjigo, me ni nikoli opozoril, da mora biti knjižica kolkovana, sam sem pa to zvedel šele od finančnega organa. Ali je kazen pravilno odmerjena in ali moram plačati kazen le jaz ali pa smem zahtevati, da trgovec poravna to kazen?

Odgovor: Nabavne knjižice morajo biti kolkovane za vsako leto po din 10. Če oblastvo ugotovi, da nabavne knjižice niso kolkovane, mora imetnik nekolkovane nabavne knjižice plačati globo v višini 50 kratne normalne takse. Predno pa izda davčna uprava radi tega kazenski nalog, mora imetnika nabavne knjižice zaslišati ter mu dati priliko, da prostovoljno poravna takso, ki v tem primeru znaša le polovico zgornje vsote, t. j. 25 kratno normalno takso. Z ozirom na navedeno je v Vašem primeru globa odmerjena previsoko. Globo bo moral plačati trgovec, če ni pri Vas izterljiva, ker tudi on jamči za takso. Zoper kazenski nalog davčne uprave se lahko pritožite na Dravsko finančno direkcijo v Ljubljani. Točna navodila za pritožbo so navedena v kazenskem nalogu.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). **Volna, preja** za strojna ročna dela. **Kombineže,** modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. **Oblekce,** platno, odeje, predpasnike, rute. **Blago, perilo** za ženske, moške, otroke. **Šivilske potrebščine,** galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Zadruga delavskega železničarskega doma v Ljubljani

naznanja tužno vest, da je njen soustanovitelj

Baznik Ivan

v nedeljo ob 3. uri zjutraj po mučni bolezni preminul. — Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 20. t. m. ob 14. uri iz „Železničarskega doma", Novi trg 2, na njivo smrti.

V Ljubljani, 18. avgusta 1940.

Načelstvo zadruge.

Preselitev

KROJAŠKI SALON „GENTLEMAN"
je svojo trgovino in delavnico preselil iz Cankarjeve 1
v Cankarjevo ulico 6

Imamo na zalogi v veliki izbir angleško in drugo kvalitetno manufakturno blago po solidni ceni

ZA NADALJNO NAKLONJENOST SE PRIPOROČATA LASTNIKA TVRDKE **STUHEC & KOSI, MARIBOR, CANKARJEVA ULICA 6**

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.